

Temat: Miasto i wieś w średniowieczu.

I. Wieś w średniowieczu

1. We wczesnym średniowieczu nastąpił powrót do gospodarki naturalnej **gospodarki naturalnej**:

- a. główną dziedziną gospodarki było **rolnictwo i hodowla zwierząt**,
- b. gospodarstwa rolne dążyły do pełnej samowystarczalności.

2. Postęp w rolnictwie w X i XI w.

a. w średniowieczu stosowano dwa systemy uprawy ziemi:

- dwupolówka,
- trójpolówka,

b. w powszechnym użyciu były narzędzia:

- radło, – pług, – brona, – sierp

3. W XI w. powszechna stały się migracje ludności.

4. Nowe formy osadnictwa wiejskiego:

a. w XI i XII w. nasilił się proces zagospodarowywania nieużytków,

b. **struktura wielkiej własności ziemskiej:**

- **rezerwa pańska** (grunty będące w bezpośrednim użytkowaniu pana)
- działki przydzielane chłopom w zamian za **rentę feudalną**,

c. nowi osadnicy otrzymywali dogodniejsze warunki umowy:

- kilka lat tzw. **wolnizny**
- **czynsz** w wysokości określonej w umowie,
- znaczny zakres **samorządu wiejskiego**,

d. zamożniejsi chłopcy mogli stać się nabywcami produktów rzemieślniczych

e. typy wsi:

- **ulicówka** – zabudowa wzdłuż jednej ulicy,
- **owalnica** – zabudowa wokół owalnego placu.

II. Miasto średniowieczne

1. Przyczyny odrodzenia miast:

- a. wzrost liczby ludności,
- b. wzrost wydajności rolnictwa:
 - część ludności mogła zająć się zawodami pozarolniczymi
 - wzrost zapotrzebowania rolników na produkty rzemieślnicze
 - rozwój **gospodarki towarowo-pieniężnej**.

2. Mieszkańcy miast:

a. pełnoprawnymi mieszkańcami miast byli **obywatele**,

b. ze względu na posiadany majątek mieszczenie dzielili się na:

- **patrycjat** (warstwa najzamożniejsza),
- **pospólstwo** – **mieszczenie** pracujący we własnych warsztatach i kramach,
- **plebs** – warstwa najuboższa żyjąca z pracy najemnej.

3. Organizacja władz miejskich:

a. początkowo w imieniu właściciela miastem zarządzał **wójt**,

b. po ustanowieniu w mieście samorządu miejskiego władzę sprawowali:

- **burmistrz**,
- **rada miejska**,
- **ława miejska** (ława sądowa).

4. Instytucje życia gospodarczego w miastach

- a. rzemieślnicy zakładali **cechy**,
- b. kupcy zrzeszali się w **gildiach**,
- c. cechy i gildie zajmowały się:

- obroną interesów zrzeszonych w nich rzemieślników i kupców,
- dbałością o jakość produkcji rzemieślniczej i wymiany,
- organizacją kształcenia **uczniów i czeladników**,
- poborem podatków na rzecz miasta,
- organizacją obrony przydzielonych baszt lub murów obronnych,
- organizacją życia religijnego i towarzyskiego,
- d. handel odbywał się na **targach i jarmarkach**,
- e. powstawały związki miast – tzw. **Hanza**,
- f. rozwój **banków** i wykorzystywanie **weksli**,

5. Wygląd miasta średniowiecznego:

- a. centralnym punktem miasta był **rynek**
- b. najważniejszymi budynkami miejskimi były:
 - **ratusz miejski**- siedziba władz miasta,
 - pręgierz,
 - waga miejska
 - kościoły i klasztory
- c. miasta ufortyfikowane posiadały:
 - mury obronne
 - baszty,
 - barbakan.